

# Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originales no 's tornan

DIRECCIÓN, REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN  
Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona  
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell. . . . .	2 rals al mes.
Fora.. . . . .	8 , trimestre.
Un número sol. . . . .	0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

## Lo monument del Aguiló

*Excm. é Ilm. Sr. Bisbe de Vich.*

Mon reverendíssim y benvolgut Prelat: Responent á l' invitació del amich Nadal pera pendre part en la sessió necrològica que l' *Esbart de Vich* vol dedicar á la memoria del inoblidable amich y gran Mestre En Marián Aguiló, plaume trasmetre á Vostra Senyoria una carta que, axis com l' ha dictada un amor intensíssim que ni l' gel de la mort podrá may atebiar, axis espero que será per V. S. I. rebuda ab la benevolència que li es propia y ab la coral simpatia que li solen inspirar las altas y noble: empresas.

L' Aguiló se té ben merescut un monument á Catalunya. Mallorca, la seva terra nadiua, dintre poch pagará una part del deute d' admiració y estima per lo més gran de sos poetas y l' més amorós dels seus fills; posant lo seu retrato en la Galeria de Mallorquins Ilustres. Catalunya, á mon entendre, está obligada á fer més que Mallorca, perque l' Aguiló que portá de l' *Illa Daurada* son temperament de poeta y aquellas ran das de somnis y bellas fantasias semblants als brodats de las fadas de las Covas d' Artá y de Manacor, l' Aguiló doná tot l' esplet de son geni á Catalunya, y ell fou lo més català dels catalanistas, podentli donar á boca plena, sense ofensa de vius ni agravi de morts, lo apelatiu de Patriarca del Renaixement català. Ningú com ell ha impulsat y personifi

cat ensembs la nostra Renaixensa literaria, y l' nom de Mestre s' havia fet veramen per aquell tipo hermós, venerable, que plorava de goig á cada nou poeta ó escriptor que sortia, y estojatva ab un amor inefable en sa magnifica llibreria catalana tots los llibres y totas las fullas volanderas escritas en la materna llengua. Ell fou lo Mestre per excelencia, y aixó ho podem dir ben alt tots los que hem nascut á la vida literaria, apadrinats per l' autor d' *Esperansà*.

De la influencia del Aguiló en lo nostre Renaixement se'n podria fer un llibre, un llibre palpitant de vida y esmaltat de recorts, com eran palpitants y encisadoras aquellas conversas del Mestre, en las quals, entre efusions d' amistat y transports d' entusiasme y delquis de poéticas recordansas, lo poeta s' convertia en vident y l' erudit se transformava en apostol, comunicant á sos interlocutors l' escalf de la inspiració y revelantnos la grandesa de sos ideals patriòtichs. Prescindint de la seva eficás intervenció en la benaurada instauració dels Jochs Florals, l' Aguiló fou l' home de las grans intuicions; ell fou lo primer que se'n aná á estudiar la llengua en sa propia font que son los llabis del poble; y aquell minyó mallorqui que als divuyt anys arribava á Barcelona, y lo primer que feya era besar en extasis místich y estetich las ennegridas pedras de la Seu barcelonina, havia de ser la més alta encarnació de l' ànima catalana, l' interprete més fiel y autorisat del esperit català permanent grabat en la llengua, en las tradicions, en los cants populars y en los monuments.

L' Aguiló ha estat lo més ardit y més destre paladi de la llengua catalana en los jorns d' obl't y d' indiferencia; lo més desinteressat y fervent enaltidor de la nostra literatura, passant los anys florits de sa joventesa, com los de sa edat madura, recullint las cansons en las valls pirenaycas y 'ls llibres vells en los Encants y 'ls manuscrits dispersos per las revolucions en los catafuraus dels drapayres. Jo no dupto, Reverendíssim Senyor, en afirmar que l' Aguiló era la encarnació vivent y completa del ideal del Renaixement català; y tothom sab com á la consecució en part d' aqueix ideal hi consagrà sos habers é hi sacrificà sa vida. Era 'l tipo cavalleresch de la Edat Mitja posat al servey de las reivindicacions modernas del Regionalisme; fou, en una paraula, l' Aguiló, lo Comte Guifré del actual Renaixement.

¿Quin, donchs, ha de ser lo monument digne y apropiat ab que Catalunya honra y perpetúa la memòria del Aguiló? Ho diré ab frase lacónica: donarli cristiana y catalana sepultura en lo Monastir de Ripoll.

Crech excusat corroborar ab arguments la meva idea; estich segur,

Reverendissim Senyor que 'l Restaurador de Ripoll acceptarà ab entusiasme la proposta y que tots los qui portan ab llegitím orgull lo nom de catalanistas l' aydarán á realisarla en forma condigna. Y axis, no sola pagarem lo deute de gratitud al gran Mestre y deixarem son nom vinculat ab lo monument que més que cap altre simbolisa la Patria Catalana, si-nó que ademés donarem compliment á un poétich desitj y sagrada voluntat del mateix Aguiló.

Quan esclata 'l colera del 54, lo jove oficial de la Biblioteca de Barcelona se 'n pujá cap á l' alta montanya, fugint de la epidemia. Se 'n aná á Ripoll, pensant que allí tal volta no hi arribaria; pero als pochs días la vila *entremitj de dues ayyuas* sofri los colps del desolador flagell ab intensitat horrible. Llavora l' Aguiló, impresionat per las terribles escenas d' una vila empastada, y tement morirse, compongué aquell romans valentissim *Lo cólera morbo*, y en ell estampava las següents paraulas que espero serán proféticas:

Que 'n seria honrat de jaure  
entre antichs y sagrats murs,  
davant la porxada histórica  
del Monastir benvolgut,  
que aixecá lo Comte Guifre  
y han profanat malestruchs.

Després d' aqueix sospir del ànima del Aguiló, qualsevol paraula meva hi seria ben sobrera. Ara Vostra Senyoria Reverendissima té la paraula, y desseguit posem mans á l' obra, que Deu nos la pagará, que 'l mort insigne ha d' agrahirla desde 'l Cel, y será una gran hònra pera Catalunya.

Besa son anell pastoral son afectissim amich y capellá.

JAUME COLLELL, Pbre.

*La Garriga, 25 de Setembre de 1897.*

\*  
\* \*

«La Veu del Montserrat» de Vich acompaña l' anterior carta ab las següents ratllas:

«La precedent carta, conforme 's diu en altre lloch, fou enviada diumentge per son autor al Círcol Literari d' aquesta Ciutat, á fi de que fos llegida en la sessió necrològica que 's dedicava en dita Sociedad al Mestre Aguiló. La Junta del Círcol acordá 'l dilluns presentar l' original al Excm. y Revm. Sr. Bisbe tant aviat com arribás de Mayó, ahont havia anat lo dissapte. Aquesta embaixada, que junt ab altres dos socis del

Círcol portà á calep Pres'dent del mateix D. Joseph Viguer, fou rebuda per S. E. l. lo dijous passat, al matí. Enterat de la carta, l' insigne Prelat manifestà als senyors comissionats que, no solament li agradava 'l pensament de dar honrosa sepultura á D. Marián Aguiló en lo restaurat Monastir de Ripoll, sinó que faria ell tot lo que estigués en sa mà pero dúrlo, com més aviat millor, á la práctica. La resposta del senyor Bisbe fou acompañada d' un hermos elogi del gran creyent y del gran catalá, qual pérdua, tant en lo Principat com en los antichs reyalmes units á ell pels llazos de la llengua y de l' historia, ha sigut tant fondament sentida.

Contant ja ab la conformitat del ilustre Restaurador de Santa Maria de Ripoll, contant també, com se contarà, ab la conformitat de la família Aguiló, la Junta Directiva del Círcol Literari, degudament autorisada pel senyor Bisbe, comensarà immediatament los treballs preparatoris per la realisació del pensament, procurant interessarhi á tots los elements que, per un camí ó altre, persegueixen los ideals que ompliren la vida del Patriarca de nostra literatura.

Res més devém afegir á aquixas curtes ratlles. Per erida basta la magnifica carta del Canonge Collell. Pera llansarnos á l' empresa nos basta també la favorable acullida que ha donat á la carta nostre Prelat estimadíssim. No cal dir que *La Veu del Montserrat*, qual amor al Mestre Aguiló nos sembla que está demostrat plenament, estará incondicionalment al costat dels encarregats de la realisació de l' idea, oferintlos desde ara sas columnas y aydantlos en tot lo que puga. La grandesa del objecte demana tota lley de sacrificis. Y nosaltres no dubtam de que tots los elements que han contribuït á ressucitar lo vivificador esperit de la Nacionalitat catalana, en lo Príncipat y fora del Príncipat, contribuirán també á honrar en aquesta forma la memoria del gran Aguiló.»

Res tanim que afegir á lo manifestat per nostre company vigatá: «*Lo Catalanista*» s' ofereix incondicionalment als iniciadors y encarregats de la realisació de tant llovable idea. ¡Avant y fora!

## DISCURS

DE D. CONRAT ROURE LLEGIT EN LA CEREMONIA DE LA COLOCACIÓ DE LA PRIMERA PEDRA DEL MONUMENT QUE 'S VA Á AIXECAR AL FUNDADOR DEL TEATRE CATALÁ D. FREDERICH SOLER.

(Acabament.)

Y perque ni un detall manqués al sagell de popularitat d' en Soler, es

de recordar que fins en los Jochs Florals s' hi distingeix per aquest carácter, que sas pulidas composicions *Lo baster del Esquirol*, *La cansó dels aucells* y *La gallinayre*, galardonadas ab lo premi d' honor y cortesía per distints Consistoris, son popularíssimas tant en lo fondo com en la metrificació, y per lo mateix era ben fundat lo goig ab que en l' enfront de sas comedias hi estampava 'l titel de mestre en Gay Saber que ab aquellas y otras poesías s' havia guanyat.

Per aquest doble motiu de las aficions del poeta y de la seva popularitat, tenim per acertada la tria que pel monument s' ha fet del punt ahont deu situarse, devant del teatre de Santa Creu y en lo siti que du 'l nom popular de *Plá de las comedias*.

Al comens del any 1864 en Frederich Soler entregá á una Societat particular, Melpómene, que actuava en lo ja avuy desaparegut teatre del Odeon, *La esquella de la torratxa*, y obtingué en la representació tan ruidós èxit, que l' empressari d' aquell mateix teatre, escenari generalment d' espectacles de sensacions fortas y l' inoblidable Lleó Fontova, actor cómich de la companyia, demanaren al autor que 'ls hi dongués la obra pera representarla en las funcions públicas; á lo qual en Soler primeraument s' hi resistia rezelant que 'l públich no l' acceptaria com aquella particular Societat, pero va accedirhi després de molts prechs. La bona acceptació que del públich va obtenir *La esquella*, va fer concebir al autor la idea d' escriure altreys obrys, y ab aquest propòsit va fundarse en aquell local la Societat setmanal *La Gata*, pel nom de gatadas que baix lo pseudónim de *Serafí Pitarra* donava las produccions á la estampa y á las taulas en Frederich Soler.

Ja en aquella època 'l rellotjer poeta s' havia fet ab bons caudals de coneixements, y proposantse fer Teatre catalá, no Teatre en catalá, lo qual es molt different, com no se us amagará á vosaltres, pero si que llasmisamente hoignoran ó aparenta ignorarho algunos escriptors, tingué 'l bon acert de portar á las taulas, escenas de la vida usual, caràcters populars, donant als personatges la seva parla peculiar. Massa havia observat ell lo que passá al insinuarse 'l clásich Teatre castellá dels sigles XVI XVII, del qual n' era lector devotissim, y havia vist que alli poca fortuna havian tingut las representacions escénicas mentres alguns autors no volian separarse de las llissons dels preceptistas encarinyats ab los modelos grechs y llatins, fins que aparegué 'l colossal Lope de Vega, d' una fecunditat que sempre será inconcebible y d' una elegancia encisadora y 'l segui Tirso de Molina, generalment més correcte y sobretot de major forsa cómica; abdós tancant baix set claus aquellas reglas que s' imposavan com inmutables, presentaren quadros de la vida comuna, s' atreueren las simpatias del públich, formaren escola propiament espanyola y siguieren imitats pels dramátichs de las extrangeras nacions.

Anant per aquest camí 'l nostre plorat poeta, encara es la hora en que no 'ns sabém donar rahó de perqué va haver de sostenir llarch temos

una lluyta titànica, no pas ab lo pùblic que omplia diariament lo teatre y atronava la sala ab continuats aplaudiments, sino, no tampoch ab tots, pero si ab nna plà de crítichs y literats que sense cap motiu de ferma base, en conte d' afalagar al jove poeta que en totas las sevas obras hi mos trava esclats de geni, l' importunava ab severas críticas y dictats depressius.

¿Es que la naturalitat en las escenas, no llicenciosas (perque si aixís fossin prou las hauria eliminadas la previa censura que allavors teniam establetr), ofenia als académichs? Donchs qué gran pebre ha d' esser una literatura, que no 's puga desenrotilar més que en un gènero convencional?

No pretench sentar plassa d' erudit, que entre 'ls que 'm rodejan fora quant menos una ridiculesa, pero si en defensa d' aquella inopinada agressió 'm cal citar alguns exemples que tots sabéu millor que jo.

En la antiga Grecia, 'l coturno de Sòfocles, no feya desmereixer en lo més mínin la màscara riallera d' Aristòfanes; aixís com en la Roma llatina, al costat del tràgich Enni, que pels seus mèrits literaris havia obtingut lo dret de ciutadá romá, se representavan ab regositj de tothom las populars comedias de Plauto, à qui Ciceron proposa com à model d' estil jocós y de qui diu Varron que si las mussas parlessen llatí, com ell parlarian.

En las èpocas modernas, à Fransa, no perque allí no 's venerés al gran Racine, deixaya d' enlayrarse al mateix temps al popular cómich Moliere, qui avans de donar una obra al teatre volia que agradés à la seva criada à qui la llegia, autor cómich tingut per Boileau pel millor literat del sige de Lluís XIV; à Italia s' enlayrava à Alfieri, à la vegada que s' aplaudia al popular cómich venecià en Goldoni, de qui encara avuy dia 'ns delestan las concepcions. Y si venim à Espanya, 'ns trobém entremitj dels primers dramàtics, al vispejant entremessista Quillanes de Benavente, de qui 'n parla Lope de Vega en *El laurel de Apolo* d'hent que en ell se trobavan totas las gracies juntas; y en la pròxima passada generació nostra, ningó desdora per res, ningú 'n fa objecte d' oprobi sino de justas alabansas al trobar frech à frech del estimat Moratin, encarnació del classicisme, al inimitable sayneter don Ramon de la Cruz, Goyà literari de las costums del poble de Madrid.

¿Donchs, perqué en lo naixement del nostre teatre, no mereixia igual respecte l' aplaudit poeta que popularment lo fuidava? ¿Tal vegada perqué 's sortia de la regularitat de las reglas académicas?...

Molt en bon hora que hi hagi custodis del foch sagrat de las preceptistas Academias, pero que no vulgan apresonar al geni, que al cap y al fi també sortirà vencedor y trencará las celumtas del *Non plus ultra* pera anar à descobrir altres horitzons y enriquirnos ab sabrosos fruyts de la mare naturalesa.

Aixís passa ab en Frederich Soler. Tenint un establiment que li pro-

porcionava, com als seus antepassats materns, guanys modestos però més que suficients pera las necessitats de la vida, no volgué per això abandonar aquell camí d' espinas ahont s' havia embrancat, sentintse ab sobradas forses per eixirre de totes las contrarietats y pera dur la institució filla seva, per més que li costós amargas llàgrimas, al graud d' ex-plendor que ell mateix, ab més d' un centenar de produccions, y alguns companys seus inseguint lo seu exemple, lograren portarla.

¡Ell si que, escoltant per una part los aplaudiments del públich y per altra sentint los tormentos que 'ls seus adversaris li ocasionavan, pedia dir que 'ls que pozaren lo lloret com á simbol de gloria, varen atinar en que si es cert que aquest arbre desafia la potencia del llamp, també 'l fruyt que dona es negre y amarcha!

Creixerent las polémicas, més enconadas pels que 's anomenavan *anti-pitarristas*, que pels que prenian la defensa del poeta, y aproveitantse del esvalotament alguns à qui feya sombra la ufanosa branada del naixent Teatre Català, no obtingueren aquells més victoria...luctuosa victoria! que la publicació d'aquella desditxada real ordre de que en totes las produccions escéniques catalanas s'hi intercalassin personatges, un ó més, que parlessen en castellá, donantse ab això l' espectacle indigne, vergonyós, de que á Espanya 's representesssen obras enterament italianas ó franceses, y no se 'n poguessen representar d' altres enterament escritas en una llengua nacional.

Ja allavors en Frederich Soler, encara continuant ab lo pseudonim de *Serafi Pitarra*, havia donat á las taulas lo primer dels seus dramas, *Las Joyas de la Roser*, alentat pel brillant èxit que havia obtingut la hermosa producció *Tal farás tal trobarás*, ab la qual s' introduí en la escena catalana 'l tó dramàtic.

Aquell drama l' escrigué en Soler durant l' estiu del any 1865, ab lo titol que-duya 'l primitiu manuscrit de *La pnbilla d' Hostalrich*, trobantse en aquesta població gironina, per qual circunstancia en 1887, l' honorabile Ajuntament d' Hostalrich tingué la felis idea de recompenyar al llo-rejat poeta donantli lo titol de fill adoptiu de la heròica vila, víctima dels francesos en las darrerías del sige XVII y altra vegada víctima també dels francesos en las primerías del present sige, época de la acció de la celebrada obra.

En la primera representació de *Las Joyas de la Roser*, donada en l' Odeon, ahont continuava establert lo Teatre Català, don Victor Balaguer s' empenyava en que en Soler sortis á las taulas á rebre 'ls aplaudiments del públich, que eran atronadors, oferintae ell mateix á presentarlo, pero no pogué conseguir que en *Serafi Pitarra* 's decidís á donarse á coneixer personalment; lo qual va lograrse l' any després (1867) en l' estreno de *La rosa blanca*, producció en que, cumplint de mal gral l'autor ab aquella draconiana real ordre, hi posá un personatje que parlés en castellá.

Desde aquell moment en Soler, no pogueren atendre á los dues professions tan heterogéneas que tenia, 's retirá de la botiga industrial, obtant per escriure tant sols per aquell públich que ja 'l coneixia, que 'l tenia pel seu poeta predilecte, que tan soberbiament havia retratat en las *gatadas*, y que continuava retratant en los dramas y comedias, així en los personatges de carácter formal com en los graciosos que hi introduhia, alternant ab una habilitat assombrosa las escenes dramáticas y cómicas com se veu en las dues últimes citadas produccions, en *Lo Rector de Vallfogona*, *Lo ferrer de tall*, *Sota terra*, *Lo pubill* y otras que podríam citar tan aplaudidas com aquestas y de tothom conegudas.

Ab aquesta combinació magistral, atenuava en Soler en sas obras las exageracions de la escola romántica, que era la que fins no fa gayres anys privava y que sostenian ab peu ferm, com en l' altra banda dels Pirineus Victor Hugo y Alexandre Dumas, á Espanya en Garcia Gutierrez, Harzenbusch y Zorrilla.

Per aixó, 'ls que més endavant al perdre terreno 'l romanticisme, acusavan de romántich al autor de *La Dida*, no veyan que ell, que certament era romántich, no s' havia fat esclau de la escola que, després de tot, en mon pobre concepte, presentava més noblesa que altres que li hau vingut succehint, y que per lo mateix encara no la veymen y tardarem á véurela completament desarrelada.

La verossimilitut en la acció, la naturalitat en lo llenguatje y l' exactesa en las costums que s' exhibeixen, serán sempre las qualitats inherents á la literatura dramática, sigan las que 's vulgan las evolucions del gust literari.

Aquestas qualitats procurava agermanar en sas obras en Frederich Soler, y en moltes ho havia conseguit; si en alguna no hi està prou ben armonisada una ó altra d' aquestas qualitats, aixó no més vol dir que com l' home no es jamay absolutament perfecto, no tenia d' esser ell la única excepció d' una regla que no té excepcions.

Los defectes, relativament escassos, que poden trobarse en las produccions de nostre poeta, son los de que adoleixen tots los escriptors excessivament fecundos com era ell; perque si 'ns assombra 'l número de sas obras, es més de assombrar al considerar que cada una suposa quan menos, un doble travall, ja que per sa manera de fer escribia tant copiosament, que al arreglar un manuscrit per entregarlo al teatro, li sobravan la meytat y no pocas vegadas més de la meytat dels plechs que havia omplert.

Així, jo no he vingut aquí á fer la crítica dels travalls poétichs d' en Frederich Soler, però si que per aquells que á tan honrosa tasca 's dediquin, me sembla oportuna y molt ben dita perque no es meva, aquella observació atinada del sempre atinat Piferrer, parlant del autor de *don Quijote de la Mancha* y de las *Novelas ejemplares*, exemplar novelista de totes las literatures conegudas: «qui repara en las despullas que arras-

tra la corrent d' un riu caudalós, quan lo magestuós moviment de sas onadas y la vida que escampa per tot arreu omplenan l' ànima de benestar dolcissim?»

Pel demés, hem vingut aqui à honrar no à criticar à una gloria de Catalunya, reconeguda per Espanya entera, ja que la Real Academia de la Llengua Espanyola, per més que de la castellana sols s' ocupí, en l' any 1885 dictaminá en cumpliment del encàrrech que li feu S. M. la Reyna Regent que se li adjudiqués lo premi d' aquesta senyora à la millor obra espanyola apareguda durant l' any, à *La batalla de Reynas*, la més acabada de las que entravan en concurs, consignant en lo dictamen, que si be la Academia no considerava aquesta producció la millor del seu autor, be mereixia aquesta recompensa pública y solemne que recau en l' autor y al conjunt de sas obras, més be que en una d' elles separada de la bona companyía de las demés.

Y al terminar aquí 'l meu pobre parlament, que 'ls que me l' encarregaren prou sabian que rich no podia ferlo, permétissem un prech à la Excm. Corporació que presideix aquesta solemnitat tan honrosa per Barcelona, per Catalunya y per Espanya entera, y cregueu que al ferlo es l' instant que en la meva vida més m' ha dolgut no possehir dots d' envejable elocuencia per portar la convicció al ànim de tots y de cada un d' aquells à qui atentament lo dirigeixo.

Los homes grants ho son per las sevas obras y per ellas se 'ls honra. Si honorem à n' en Frederich Soler es per la seva gran obra civilisadora de fundació del Teatre Català, alimentantlo durant tota la seva existència ab abù dò de fruyts capdals. Dongui, donchs, l' Excm. Ajuntament un pas pel sostent d' aquesta institució magna, emplehi 'ls medis convenientis, que de segur no han de mancarli per amparar en nom de las lletres catalanes à la benvolguda nostra Escena, porque 'ls que à n' ella venen consagrants hi y en avant s' hi consagrin tinguin un temple augusi ahont pugan seguir l' exemple y venerar la memoria d' aquell poeta popular què aquí figurará en efigie per eterna recordansa.

HE DIT.

## C A R T A

*que pos per nota ó epitafí á la fi del llibret de poesies  
amatories que no m' he resolt á cremar*

### AL AMICH BENVOLGUT EN LLUÍS B. NADAL

Per respondieus al encàrrech  
ab que 'm demanau cançons,  
he tret lligalls y carteras,  
y al empèndre 'n l' escorcoll,

n' ha eixit un grapat de fullas  
d' un *Cansoneret d' amor*;  
fullas tan arreconadas  
que 'm venen quasi de nou.

Esblanquichida la lletra,  
y 'l paper que tira à groch,  
consemlan à las que cauen  
ab los vents de la Tardor.

Si las poesias velias  
com lo vi's fessen millors,  
estas ab prop de mixt sigle  
pot ser valdrian quelcom.

N' he llegidas unes cuantas,  
perque aviat n' he tingut prou  
per saber sa carta vilua  
y comdemnarlas al foch.

Lo seny ha fet la sentencia,  
mes n' ha protestat lo cor,  
y he aturat la cremadissa  
per pensarho un altre cop.

L' amor à la nostra llengua,  
ó l' amor propi... si 's vol,  
per ara ha sospés la llyuta  
ab aquestas reflexions;

S' es mal jutga en causa propia,  
tant per massa com per poch;  
y en materia de poesia  
la vellesa hi pert lo vot.

Eixas fullas joventivols  
foren mon primer esfors  
per ablanirne 'l llenguatge  
à l' escalf del primé amor.

Esplays d' una primavera  
en que entreviu ma dissort,  
me compareixen à l' hora  
de donar l' adeu al mon.

Molts d' aquets rimb's s' estamparen,  
y esborrarlos ja no 's pot.  
Vell y malalt, ara al véurels,  
solament sa llengua escolt...

Llegintlos, recordí 'l jove  
que al sortir Jesús del Hort  
lo seguia entre la turba,  
abrigat ab un llensol;

però així que l' agafavan,  
prendentlo per sospitos,  
deixa anar l' abrich que duya  
y 'ls fugi desnú d' un bot...

¿Vuyts de tota poesia  
romanen eixs borradors,  
com l' abrigall que llansava  
al fugir aquell minyó?

Quan lo joyell no s' hi troba  
retenir no cal l' estoig;  
quan l' aroma s' es perduda  
ja que ve guardar las flors?

—Si 's teixí est llens en l' idioma  
que 'm va sorprendre de noy,  
en fealtat de vassallatge  
guart per mortalla est llensol.

† MARIÁN AGUILÓ.

## N O V A S

—Avuy á la nit en lo teatro Camps de Recreo tindrà lloch una extraordinaria funció de ópera italiana posantse en escena *Il Trovatore*, prenenthi part las Sras. Robert y Bordabío y los Srs. Costa, Barba, Boldú y numerosos coros. La orquesta Fatxendas serà aumentada.

—Lo «Centre Català» está preparant una vetllada literaria-musical en la que hi pendrà part, com á favor especial, lo aplaudit tenor senyor Constanti.

Desitjém siga prompte dita vetllada, per poguer una vegada mes applaudir al reputat artista Sr. Constanti.

—Lo passat dijous se celebraren en la parroquia de Sant Feliu solemnes funerals en sufragi de l' ànima del que fou en vida nostre estimat amich y laboriós industrial D. Feliu Fontanet y Casali. (E. P. D.)

L' espayosa nau de la iglesia s' omplí de gom á gom d' amichs del finat essent una prova indubtable de las moltas simpatías que s' havia guanyat ab son caracter franch y bondadós nostre plorat amich.

Deu concedesca á sa atribulada familia á la quina enviém nostre mes sentit pésam, cristiana resignació pera soportar tant dolorosa desgracia.

—Lo dimecres passat tingué lloch la subasta en nostre Ajuntament, de la nau central de la nova pressó en conssrucció. Van pendrehi part quatre postors y fou adjudicada á don Miquel Ferrer.

—En lo teatro de Euterpe aquesta tarde tindrà lloch una funció de sarsuela, posantse en escena *El Rey que rabió*.

—Divendres de l' altra setmana tingué lloch la solemne sessió inaugural del present curs, de nosira Universitat Literaria.

Lo discurs del catedrátich Sr. Falcon, era esperat ab ansia, puig sabent que tractaria del Dret de Catalunya, era de creure que esbravaría la catalanonofobia que tot l' any demostra dihent mal á sos deixebles de las lleys d' una terra ahont desempenya una plassa de catedrátich. Las esperansas no fallaren; sense respecte á la solemnitat del acte, ni á la terra que trepitjava, aprofitá una ocasió en que no se 'l podia contradir, pera maltractar á la legislació catalana y pera tractar d' ilusos als regionalistes catalans.

Son discurs fou rebut ab rumors en los banchs dels catedrátichs, quins demostraren son disgust per l' atreviment del Sr. Falcon. La concurrencia, en sa majoria, se sentí contrariada pels desfogaments del exclusivista castellá.

—Lo Boletín Oficial Eclesiástico del Obispado de Vich, publica una circular del I.m. Dr. Morgades, fent avinent que, estan ja molt avansats los

treballs pera la continuació del «Episcopològich de Vich» es convenient que tot lo clero parroquial envihi à la Secretaria de Cambra d' aquell bisbat, tots aquells datos que pugan esser útils pera completar la esmentada obra. Lo mateix prech se fa y totas las personas que pugan adquirir algun detall utilisable pera lo aludit objecte.

—L' escultor en Agustí Querol ha enviat á la Comissió executiva del monument á Frederich Soler, la fotografia del projecte del esmentat monument.

Sapigut lo bon gust del distingit escultor tortosí, no dubtem que la obra serà digna de la capital ahon se deu erigir y de la gloria que 's vol perpetuar.

—Nostre estimat company *La Veu del Montserrat* dedica son número del 25 del mes passat á la memoria del inoblidable mestre En Marián Aguiló. En lo «Tribut de recordansa» que conté, després d' algunas sentidas paraulas del Excm. é Ilm Sr. Bisbe de Vich, hi constan poesías d' En Francesch Matheu, En Martí Genís y Aguilar, En Joseph Serra y Campdelacreu y En Lluís B Nadal, y treballs en prosa de Mossen Joseph Masferrer, en Joseph Viguér, Mossen Joan Segura, en Ramon d' Abadal, En Joseph Salarich, Mossen M. Serra y Esturi, En Francisco de P. Masferrer y Arquimbau, Mossen Anton Vila y Mossen Joseph Gudiol y Cunill.

—De *La Veu del Montserrat*:

«Ahir queda exposada al públic, dintre d' elegant vitrina, la momia egípcia adquirida fa poch per nostre Musseu Episcopal. S' es colocada al extrém de la segona gran sala gòtica, en lo petit departament tançat per l' armari d' incunables y segells y al peu mateix del gran balcó de mitjdia què familiarment, y sense improprietat se 'n diu entre 'ls musseistas del *belvedere*. Trobém molt acertada la colocació, tant per las bonas condicions de llum com per haverhi allí suficient lloc per contemplar curiositat tan notable. Es probable que allí mateix s' hi instal·li tota la secció egípcia, la qual s' augmentarà considerablement ab una col·lecció que s' està esperant, que, segons hem sentit dir se compon d' uns trescents objectes.

—Nostre estimat amich. En Lluís Durán y Ventosa, ha publicat en *La Renaixensa*, un article sobre «La ensenyanta catalana», en lo que després de fer veure los perjudicis á las jovas generacions porten las escoles acastellanadas, dona la bona idea de catalanizar los centres d' instrucció gratuita que 's sostenen de donatius voluntaris, sense que depenguen de cap centre oficial. Com se compren no es lo projecte difícil, ja que ab poca bona voluntat pot lograssse quan menys que s' ensenya als noys la llengua, geografia é historia de la terra catalana.

Prometem donarà coneixer aquest travall del nostre company de causa.

—La llibreria catalana del «Arxiu» del carrer de la Tapineria de Barcelona, acaba de publicar lo catálech número 6 de llibres catalans, lo cual conté mes de 500 titols d' obras no contingudas en los anteriorment publicats. Sembla que tracta de publicarse un altre de mes complert que 'n contindrà mes d' un miler.

Molt agrahits han de quedar á dita llibreria los bibliófils y erudits, y tots los aymants de las lletras catalanas.

—Diu «Lo Somatent» de Reus:

En lo correu de Madrit de avans ahir arribaren á nostra ciutat onze soldats malalts y ferits sortits dels hospitals y procedents de Filipinas.

A la despoblació dels dos anys passats va seguint la repoblació de nostres pobles, pero per desgracia aqueixa repoblació es ben trista. Tot això deixarà un recort ben trist en nostra terra. D' aquí en envant, no podrém donar un pas per las poblacions d' Espanya sens toparnos ab algun esgarrat ó molalt que no 'ns recordi aqueixa época terrible de l' història d' Espanya, y 'ls autors de tot això, ab los millions acumulats pel seu treball se 'n anirán á viure al estranger per no topar ab aqueixas momias vivents que 'ls recordaran á cada pas los terribles resultats de la seva patriòtica obra.

Y ¡que segueixi la guerra! com diuhen los de la «Lonja de Viveres» de la Habana.

—De «La Renaixensa»:

•Hem tingut ocasió de veure 'l setmanari *La Voz de Sitges* que per terera vegada ha canbiat de llengua. Comensá ab aquest títul, acceptá per un sol dia lo de *La Veu de Sitges*, torná després á usar lo nom castellá bastants números fins que usá de nou lo catalá fent mil protestas de catalanisme y assegurant que no tindria més flaquesas per la llengua d' en Cervantes y l' Hinojosa. Més aquest propòsit que fou rebut ab enhorabona per la prempsa catalana ha sigut novament trencat. Això no es serio y sembla tallat ab lo patró dels polítichs madrilenys •

Fem vots pera que no tornin sobre son últim acort los redactors de *La Voz de Sitges* y que segueixin per sempre mes escrivint en castellà.

Aquesta mena de catalans no fan per casa.

—Dias enrera alguns catalanistas de Barcelona visitaren la població de Castelló d' Ampurias, y com es cosegúent no oblidaren son notable «Centre Català», ahont quedaren admirats so re tot de sos notables museus d' Historia Natural y Bellas-Arts y de sa nutrida Biblioteca.

També fou motiu de gran satisfacció saber que l' expressat «Centre» sosté la escola de música que ha suprimit l' Ajuntament de Castelló.

Ademés pogueren admirar la magnifica sala d' actes y l' gismnàstich que ha inaugurat fa poch temps.

Molt bé pe 'ls catalanistas castellonins. Son «Centre» ha de portar molts avensos á nostra couza en la catalana regió ampurdanesa.

[Avant sempre!]

—L' acta que juat ab una medalla ab l' escut de Barcelona y una inscripció alusiva á la solemnitat que s' estava celebrant va ser ficada dintre d' un pot de cristall en la primera pedra del monument á Frederich Soler, després d' haverla firmada las autoritats é individuos de la Comissió Executiva que assistiren al acte del mateix, està concebuda en los següents termes y en nostra llengua catalana:

«A la ciutat de Barcelona, á las quatre de la tarda del dia vintivuit de setembre de mil vuitcenta noranta set, se posà la primera pedra del monument que l' Excm. Ajuntament d' aquesta ciutat acordá que s' aixequés per suscripció popular ab l' intent d' honrar la memòria del poeta y autor dramàtic català En Frederich Soler (Serafí Pitarra.)

«Lo Comissió executiva nombrada para realisar aquesta idea, posada d' acort ab la Corporació municipal, senyalà l' dia d' avuy pera celebrar tan solemne acte y confià la direcció artística del monument al esculptor tortosi En Agustí Querol.

«En testimoni de tot lo amunt expressat firman aquest document las autoritats y membres de la Comissió que hi assisteixen.»

—Ab lo nom de «Lliga Regional de Banyolas y comarca» s' ha constituit en la vila de Banyolas una agrupació catalanista. En la reunió que al efecte s' celebrà diumenge passat, foren elegits pera formar la Junta D. Salvador Masgrau y Cordomi, comerciant y propietari, president; D. Francesch Bracons, fabricant; vis president; D. Enrich Bondella, industrial, bibliotecari; D. Jaume Saguer y Barceló, comerciant, tresorer; D. Joseph Jubany y Simón, prebère, y D. Anton de Palau, notari, consiliaris; D. Esteve Bosch-monar, fabricant y D. Joaquim Dullanter, propietari, vocals; D. Marià Malagelada, advocat, secretari; y don Joaquim Hostench, hisendat, vis-secretari. La nova societat té ja enllistit y á punt de presentar al Gobern Civil lo reglament pel quin haurá de regirse, y s' proposa celebrar solemnement la seva inauguració, convidanthy á las més significadas associacions catalanistas.

Felicitém als nostres companys de Banyolas, als qui desitjém molts anys de vida; y contin ab lo nostre més entussiasta concurs pera 'l be de la patria.

—Hem rebut un exemplar luxosament encuadernat de la cuarta edició de *Le Romiatje de mon ànima* hermós poema del inspirat y respectable poeta català don Victor Balaguer.

La edició que s' acaba de publicar es presentada ab gran pulcritut y conté á més del original en català una esmerada traducció castellana feta per son mateix autor y una sentida dedicatoria al poeta valencià don

Teodor Llorente. Segons una nota que conté aquest llibre, *Lo Romiatje de mon ànima* ha sigut traduït al castellà per don Guillém Macpherson, al portugués per lo director de *Vitalidade* de Aveyro, al provensal per Marius André, al francés per Leonci Cazanbón, al alemany per Joan Fastenrath, al italià per Arcau Bonaventura, al suech per Edv. Lidffors y al húngar per G. Uuszár. Es lo millor elogi que 's pot fer del poema.

—A Alcoy la temporada de la fabricació de panyos y mantas ha sigut poch profitosa pera aquells industrials que tenen los magatzems plens de grans existencias.

—La Asociación Literaria de Gerona ha comensat á repartir al socis lo volum que conté las composicions premiadas en lo Certámen celebrat l' any passat. Està imprés com tots los anys ab molt gust y pulcritut y s' hi llegeix l' interessant y erudit discurs de D. Joseph Ametller y Vinyas, president que fou del Jurat.

## GEOGRAFIA DE CATALUNYA PER FRANCISCO FLOS Y CALCAT

Consta de 208 planas en octau, conté varis grabats, entre ells dos mapas y sols val l' exemplar, enquadernat

### S I S R A L S

y al engrós á QUINZE PESSETAS la dotzena.

Las demandas poden ferse al autor, Rech, 31, 2.<sup>6n</sup>, Barcelona, que serán enviadas mediante la remissió del import en sellos de franqueig ó lletras de fácil cobro.

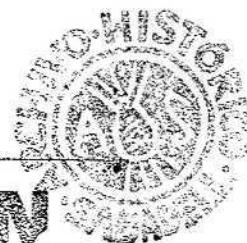
### A V Í S

Pera tots los assumptos relacionats ab la Societat de Segurs contra incendis

## La Catalana

dirigirse á D. Antoni de P. Capmany, carrer de Sant Joan, 43.

### S A B A D E L L



# FONDA SIMON

Cuyna á la verdadera catalana; bonas habitacions pera familias y particulars; molta natedat y economia.

**Espartería, 6 y Vidriería, 12**

(BORN VELL). - BARCELONA

Aquesta casa fá 62 anys que dona diariament la sopa als pobres.

## Fayans Catalá

Fábrica de Cerámica Artística

D E

M. BURGUÉS Y COMP.<sup>À</sup>-Crehueta, 92-SABADELL

OBRA NOVA

## TERRA BAIXA

Drama en tres actes y en prosa

ORIGINAL DE

**Angel Guimerá**

Se ven en las principales librerías.

Preu: 2 pessetas.

**IMPREMPTA.** En la d' aquest periódich, carrer de CALDERON, 36, se fan tota classe de treballs á preus reduhits.

Plegadors de cartró á las midas que 's desitxin,  
se 'n poden servir ab tota urgencia.

**IMPREMPTA TUGAS.- CALDERON, 36**

Imprempta y Encuadernacions de Pere Tugas, Carrer de Calderón, 36.—SABADELL.